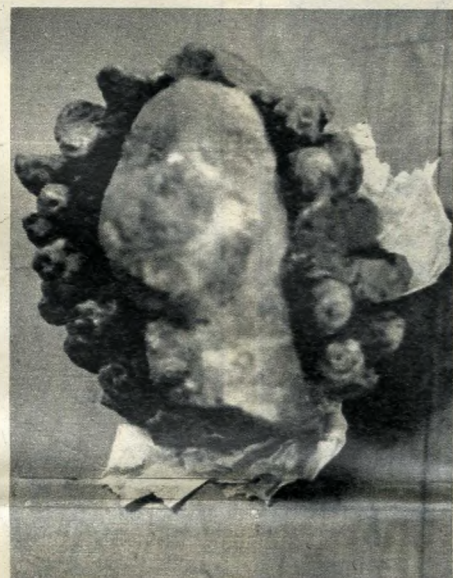

Eddig: harminchatszoros telitalálat

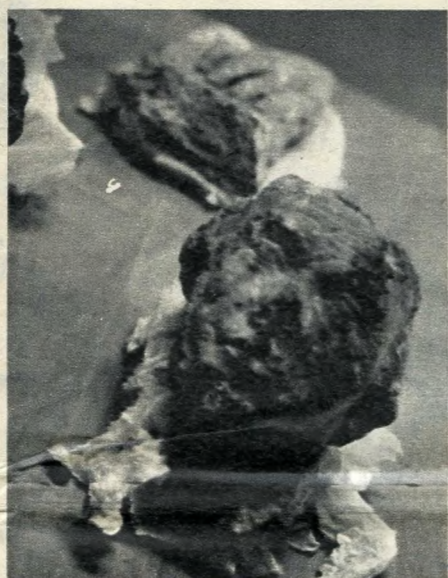

A modell kissé mongolos. Talán magyar volt?

Az ideiglenes raktárban

Angyalfej, finoman csigás haja ép, arcának egy része még a föld alatt rejtőzik

A püspök feje elgondolkodó tudós arc

Női fej, a frizurája gyönyörű, szinte ránc néz, de vonásait csak sejt-hetjük

Széles arcsontú szakállas úr, bizonyára jellegzetes portréja valakinek

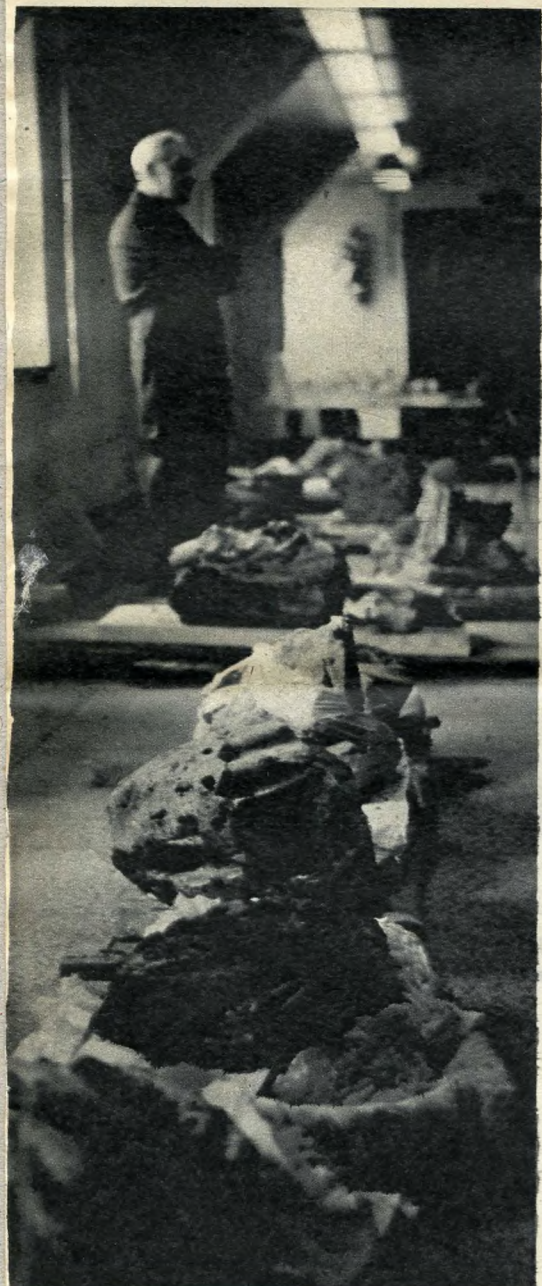

Igy jön elő a múltból a XX. század napfényére egy udvari méltóság

Szoborfej, arckifejezése olyan éber, hogy szinte úgy érezzük, évszázadok óta figyel mindenre, ami fölötte történik

Csodálatos drapériát fogó elegáns kézfé

Dr. Zolnay László, akinek ez a döbbenetes telitalálat sikerült

REDNER MÁRTA FELVÉTELEI

A késői burgundi-magyarba ötvözött gótika egy olyan mintakollekciója került elő a budai Várban, amilyent az ember esetleg álmában lát, ha jóbarátságban van az illetékes műszával, vagyha sokat járt a Cluny Múzeumban Párizsban és esetleg Anvers-ben is. És Brüsszelben, a Grande Place-on.

Az évszázadok során titokban

Szóval, itt helyben a várudvarban, pár méternyire a Szép Ilonka kútjától, s annak számunkra egykor elviselhetetlenül érzelmes, így romosan viszont rikatóán ismerős kutyái mellől, itt mindjárt, alig három méternyire és körülbelül 600 évnire a föld mélyéből került elő ez a különös, előkelő, nagyvilági szobortársaság. Legfőbb különössége, hogy egyáltalán nem szentekből és csak csekély részben angyalokból áll. Főleg olyan szobrok töredékei bukkantak fel idáig — csodálatosan megmintázott, súlyos és merev brokátokat, bársonyokat jelző, bonyolult redőzetű, színezés és aranyozás nyomait mutató palástokba burkolódzó nagyurak, püspökök és próféták —, akiknek a feje többnyire kissé távolabb került elő; ez modelljeik esetében sem tartozott a ritkaságok közé abban a különös, Anjou magyar világban. Az ahhoz való tartozásukat Dr. Zolnay László első látásra megállapította. S a gyorsan segítségül hívott többi szakember csak helyeselhetett.

Ez a társaság mintha készakarva lapult volna itt titokban az évszáza-

dok során. Nem bújtak ki akkor sem, amikor Mátyás király olasz reneszansszal ötvözött palotát épített a szép Beatrice kedvéért. Nem mozdultak még a török dúlás alatt sem, amit igen helyesen tettek, mert rípiyára törték volna őket a hitbuzgó mohamedánok. De lent maradtak a szobrokra nézve aránylag veszélytelen Habsburgok ideje alatt is. Sőt a második világháború végén is. A legkésőbb Zsigmond király idejéből való franciaburgundi eredetű szobrászok stílusára valló urak és kisebb számban levő dámák, a néhány püspök és lovag még akkor sem látta elérkezettnek az időt a megjelenésre...

Azon a napon, amikor nemrég újra meglátogattam az ásátás környékét, négy finom kezét találtam. Egy pufók angyalfejet, elég nagy figurához tartozót és egy nagyon érdekes, szakállas mongol típusú koponyájú szoborfejet.

Dámák, lovagok és angyalok

Előkerült azon kívül — csak aznap — egy felsőtesttel bíró fej, jellegzetes flandriai keménykalapban, egy flandriai előkelő városi polgár! Itt, Budán! Ugyan mit kerestett itt? Gyémántot csiszolt? Vagy eladott?

— Ugyan, kit ábrázolhatott? Mert hogy ezek mind portrék, az valószínű.

— Igen. Ez a valószínű — válaszol a műtörténész. Annyira egyéniek az arcok. És annyira különféle típusokhoz tartoznak, mintha a szobrászok, habár különféle meste-

rek stílusa látható itt, egy francia-magyar tárgyalás szereplőit örökítették volna meg.

— Amikor csinálták őket! De hogyan és miért temették el aztán ide? Ahonnan most a műzeológus egyik megjegyzése szerint úgy bújnak elő egymás után, szinte önálló akarattal, mintha csak valami végszóra vártak volna! Talán arra, hogy Buda és Pest egyesülését ünnepeljük! Vagy hogy megnyíljon a Galéria odafenn a Vármúzeumban!...

— Most úgy tűnik, hogy inkább Nagy Lajos korabeli a lelet nagy része — mondja dr. Zolnay László, amikor végre van egy kis ideje, hogy megegyen egy szendvicset. Reggel óta étlen-szomjan jegyzi és rajzolja a múltból előbúvó szobrok helyzetét, részleteiket és számozza egyelőre ideiglenesen őket és rajzolja is, persze. Nem ő egyedül. Jelen van a múzeum fotósa is. Minden darabot lefényképez, a megtalálás percében és helyzetében. Majd amikor már leporolták kissé a töredékeket, újra fotó készül róluk. Aztán óvatosan kosárba csomagolva felszállítják az ideiglenes raktárba a dámák és lovagok részleteit. És az angyalokét is, persze. (Szárnyak számozva.)

— Mégis csak valami harci cselekmény közepette dőltek volna el ezek a szobrok? — kérdezem szegény agyonfaggatott kutatótól.

Könnyű magának!

— Nem. Ez valószínűtlen. Dehát azért szörnyű egy kor volt. És mindenféle előfordulhatott. Ez a bol-

dogtalan Mária királynő! Először jelen volt, amikor unokaöccsét, azt a szerencsétlen kis Károlyt Forgács meggyilkolta. Igaz, hogy erről az ő kedves mamája tehetett... De azután végig kellett néznie, amikor a kedves mamát, Bosnyák Erzsébet királynét a Horvátiak vendégség keretében — ahogy akkoriban szokás volt — megfojtották. S őt is fogságba vetették. Aztán valamiért megkegyelmeztek neki, de előbb még végig kellett néznie, hogy Garai nádort hogyan gyilkolja meg ugyancsak Forgács oly módon, hogy ő, Mária éppen hintóba szállt, és a nádor feje az ölébe repült. Aztán, amikor mégiscsak királynő lett, ahogy apja, Nagy Lajos akarta, hát persze ő is megöletett néhány embert...

— Tehát mégis azt hiszi, hogy Mária királynő idején készültek ezek a szobrok?

— Könnyű magának! — fakad ki a régész. — Maga gondolhat, kérdezhet, ábrándozhat, amiről akar. De ha én most kimondom csak a tizedét annak, amit a lelethez társítok, akkor ez már nyilatkozat és ha később kiderül, hogy a valóság egészen más, akkor képzelheti...

A késő gótika remekei

Tehát én most mint „felelőtlen hírlapíró” elmondom, hol tartunk. A vélelem az, hogy feltétlenül bourguignon, azaz burgundi — azaz ma talán németalföldinek, vagy belgának nevezhetnénk — késői gótika remekei kerülnek itt elő. Amilyenek ma már sehol sincsenek. Hiszen ahol otthon voltak ezek a művek és alkotók, ott is dúltak a háborúk. Mind a két világháború. Zajlott a

történelem, ledöntve a korabeli katedrálisok legsodálatosabb díszeit.

Lehetséges, hogy ezeket a szobrokat valaki, akinek meg kellett volna semmisíteni őket, parancsra, talán igyekezett megmenteni? És ugyan ki akarhatott volna szobrokat megmenteni? Talán a művész, aki csinálta, vagy annak a gyereke, vagy tanítványa?

Azóta újra előkerült egy trubadur felsőteste. És napról-napra új kincseket tárhatnak még fel. A telitalálat — pillanatnyilag — harminchatszoros.

Fedor Ágnes